

**ANSELME
LANTURLU**

HERY SY ANGOVO HO ANAO

Jean-Pierre Petit

Voambolana nampiasaina

MALAGASY	FRANTSAY
Angovo anatiny	Energie interne
Angovo ara-kalaky	Energie cinétique
Angovon'aratra	Energie potentielle
Fiombonana	Fusion
Fiota	Réaction
Fipariahana	Rayonnement
Firihitra	Concentration
Fitombinana	Stabilité
Fitriarana	Fission
Horonan-tangolika	Solénoïde
Lamin'andriamby	Dispositif magnétique
Mpambosy	Catalyseur
Mpanafaingana	Accélérateur
Mpanao fiota	Réacteur
Mpihary fitriarana	Centrale à fusion
Mpirenireny (Electrons)	Electrons libres
Ovana	Noyau
Potí-javatra	Particule
Sahan'andriam-by	Champ magnétique
Sasak'aina	Demi-vie
Seho tohivakana	Réaction en chaîne
Singa	Elément
Singa mamokatra	Matière fertile
Taha	Taux
Tana	Rayon
Topa	Flux
Tsingerina	Période
Voanaratra	Charge électrique
Voasovoka	Induit (e)
Voatrolombelona	Artificiel

Iaraha-mahalala fa tsy ny Malagasy rehetra akory no manana rakibolana ahafahany mijery izay teny tsy fantany. Iraraha-mahalala koa fa amin'ny teny frantsay ny fampianarana eny amin'ny ambaratonga rehetra. Teo am-pandikàna ity boky ity ho amin'ny teny malagasy ary dia niharihary fa tsy ho takatry ny mpamaky rehetra ny voambolana hampiasaina ato. Ka rehefa nandinika izahay dia nanapa-kevitra fa hasiana fanazavàna ireo teny sarotra rehetra miaraka amin'ity boky ity mba ho tratra ny tanjon'ny SSF amin'izao asa fampielezana ataony izao.

Nous savons tous que seule une minorité malgache peut s'offrir le luxe de posséder un dictionnaire. Nous savons aussi que l'enseignement, à Madagascar, se fait en français. En toute connaissance de cause, et au cours de notre travail de traduction, nous en avons conclu que seule cette minorité pourrait comprendre les mots scientifiques utilisés dans cet album. Après réflexion, donc, nous avons décidé d'inclure ce lexique afin que le but de SSF soit atteint à travers cette vulgarisation.

SASIN-TENY

FONY FAHAGOLA DIA NISY TOERANA
IRAY KA NY OLONA NONINA TAO DIA
MBOLA TSY NAHALALA NY AFO. REHEFA
MAHANDRO SAKAFO IZY IREO DIA
NAHAHINY TAMINNY HAIN'ANDRO
IZANY

METY HAHAFINARITRA TOKOA
IZAO RAHA MAHITA HEVITRA
HAFA IZAHAY.

REHEFA TONGA NY ALINA DIA MAMPI-
DITRA IREO VATO MAVESATRA
NAHAZO HAFANANA IZY KA ENTINY
AO AN-JOHINY

... MANDRERAKA...

MATORY ANGA-
HAIANAO?

TSIA, EFANIHA-
NANGATSIAKA SAHADY
IRETO VATO IRETO...

MILA HIVAIN-
GANA MIHITSY
ISIKA ATO...

REHEFA TONGA NY RIRININA
DIA VAO MAINKA HO RATSY. EFA
VOAN'NY SERY IZAO NY ANT-
SASAKY NY FOKONTSIKA

INONA NO ATAONAO?

MITADY HEVITRA HANANGO-
NANA NY ANGOVO AHO

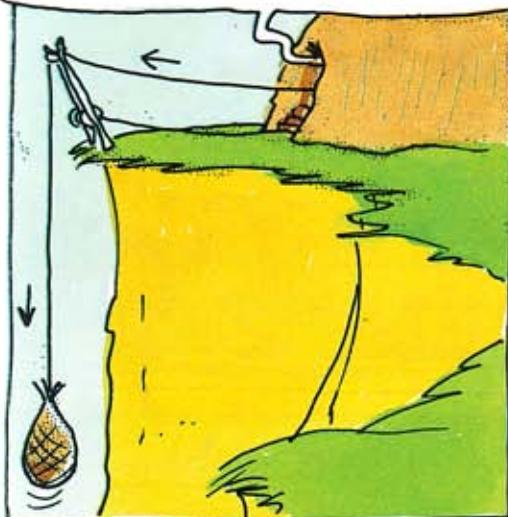
TENA MAMIZANA MIHITSY NY
MAMPIDITRA HAINGAKAINGANA
IREO VATO IREO AMIN'NY HARIVA

KA NOHO IZANY DIA
NAMORONA RAFITRA AHO
HISINTONA ITO SAHAFA BE
FENO VATO MAFANA ITO HO ATO
ANATIN'NY ZOHY, ISAN-KARIWA

ARY AMIN' NY ATOANDRO DIA MAMPIAKATRA
ILAY VESARAN-JAVATRA
AHO

MITAHIRY
ANGOVON'
ARATRAIANAO

ARY INONA INDRAY ITY
ATAONAO RY ANSELME?

IZAY!

NY TIANAO HOTEN-
ENINA VE DIA HOE
NITAHIRY ANGOVO TAO
ANATINTIO BOATY IO
IANAO?

HATSARAIKO NY FOMBA
HITEHIRIZAKO ANGOVO

?

IO RAFITRA NOFORONIKO IO DIA
MITAHIRY ANGOVO AO
ANATINY AO

?

ANGOVO IZAY AZOKO
TATERINA SY AVERINA
AMPIASAINA ARAKA NY
ITIAVAKO AZY

SOFIA!
FITEHIRIZANA
ANGOVO
ANATINY FOTSINY
ANIE INY E!

NY ANGOVO SIMIKA

NDEHA HALAMINA KELY ALOHA NY ATO ANATY
ZOHY ATO. JEREO ANIE E, SALPETRA, SOFRA...

ARY IRETO SARIBAO
IRETO, IZAY AMIBINY
TAMIN'NY DOROTANETY
NATERAKY NY ANDRIAMA-
NITRA VARATRA

TOKONY HADIO
TSARA ATO RAHA TSY
IZANY HATAONI SOFIA
MATY AHO!

...ITO INDRAY
ILAY VATO BE

SOFIA! IZAY FA HITAKO! MISY ANGOVO
AO ANATINTILAY **VOVOKA MAINTY**
VAO AVY NOFORONIKO INY

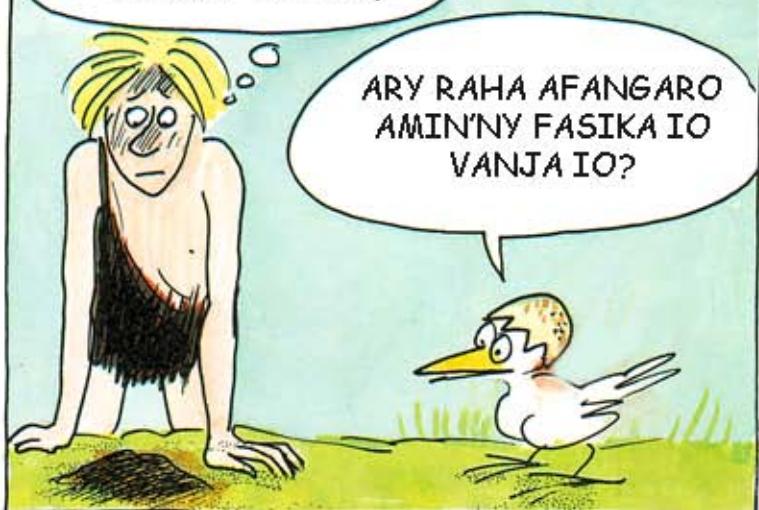
AFAKA HAMPIASANTSINKA
HANDRAHOANA SAKAFO SY
HANAFANA ANTSINKA IO!

RAHA NY HEVITRO ALOHA DIA HOE
TSARA TOKOA ILAY FAMORONANA
NATAONAO, FA SAINGY TSY DIA
MIASA AMINTSIKA

TOKONY HILAVO
LEFONA VE AHO?

MANDAITRA MARINA!!! MANALEFAKA
AZY NY FASIKA KA MIADANA KOKOA
NY FAMOAHANY ANGOVO!

AFAKA ARAHI-MASO
IZANY NY FAMOAH-
ANA NY HAFANANA

TSY HO FATIN'NY HATSIAKA INTSONY
ISIKA AMINITY RIRININA ITY...

MANOME HAFANANA BET SAKA ILY
IZY FA MAHASEMPOTRA KOA

RAHA NY MARIMARINA KOKOA
DIA HOE MAMPIDI-DOZA!

IZAY. METIMETY KOKOA ILAY IZY
REHEFA NANGONINA TATO ANATIN'
ITO KITAPO MAKADIRY ITO NY SETROKA

MIVADIKA VOVOKA MANTSY
IZY AVY EO KA AZOKO
ARIANA

TSARA ILAY HEVITRA FA TSY DIA TENA
MAMPAHAZO AINA...

TSY AZOKO ARIARIANA
FOANA ENY IRETO RAHA
TSY IZANY DIA
MANAPOIZINA NY
RANON'NY FARIHY AHO.

NY ANGOVO NOKLEARY

OAY, MAHAGAGA IZANY. MAN-
GOTRAKA NY RANONITY
LOHARANO ITY

AVY AIZA ARY IO
HAFANANA IO?

METY HISY DEVOLY
VE AO AMBANIN'NY
TANY AO?

...BOATY MISY DEVOLY HOE E?

FA TSY BOATY MAFY TSARA
IREO ATOMA IREO. KA
INDRAINDRAY DIA MISOKA-
TRA NY SASANY.

MISY ANGANO ANANKIRAY MILAZA
FA FONY FAHAGOLA DIA NISY ANGO-
VO VOAHDIDY TANATY OVAN'NY ATOMA
SASANTSASANY TOY NY URANIUM. IREO
ATOMA IREO DIA NAMBOARINA TANY
AMIN'NY AFOBENNY MASOANDRO SASANY
ARY NATSIPINY SY NOGADRINY TAO AN-
KIBON'NY TANY NANDRITRA NY
FIFORONAN'NY TANY

ARY DIA
AFAKA TAO
IREO DEVOLY
ANGOVO

MILAZA IO ANGANO IO FA AMIN'NY
FARANDRO DIA HO TAFAVOAKA
IVELANNY BOATY DAHOLO NY DEVOLY
REHETRA KA TSY HANANA ANGOVO
TOY IZANY INTSONY IZAO TONTOLO
IZAO.

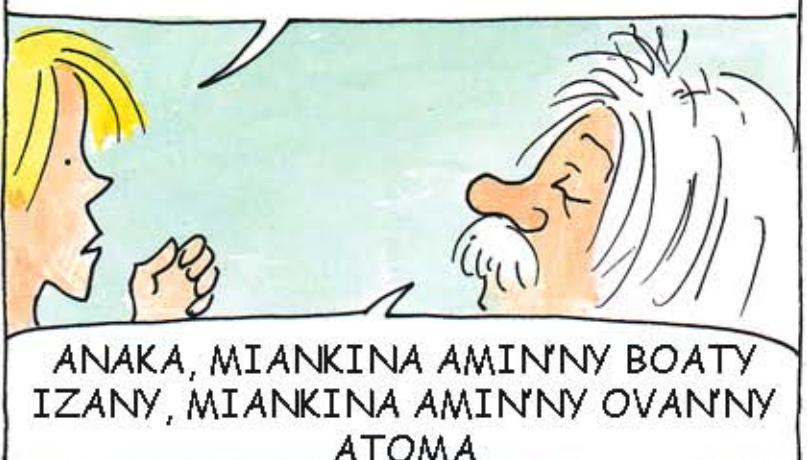

ARY DIA HITSEFOTRA TAHAKA
NY TATAVIAN-KISOA IZY.

ARY TOKONY HISAO-
RANA NY FAHA-
MAILOANIREO ANDRIA-
MANTRA, NY NANAN-
GONANY ANGOVO BE
DIA BE HO ANTSIKA.

DIA MANDRA-PAHOVIANA NO
HIJANONANIREO DEVOLY IREO AO
ANATY BOATY? HAFIRIANA NO
HITAZOMAN'NY OVANA IZANY
ANGOVO ANANANY IZANY?

ANAKA, MIAINKINA AMIN'NY BOATY
IZANY, MIAINKINA AMIN'NY OVAN'NY
ATOMA

NY TSINGERIN'NY SINGA RADIOAKTIFA

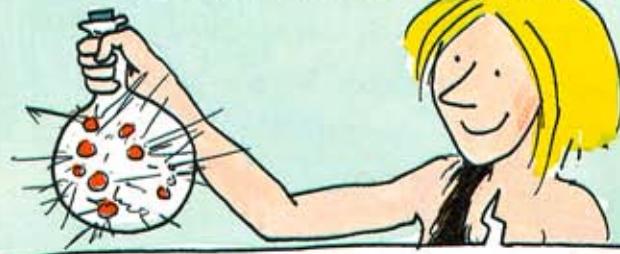
RAHA MAKAN VONDRONA BOATY MIFONO DEVOLY ISIKA, REHEFA MANDALO NY FOTOANA TANTSOINA HOE **SASAK'AINA NA TSINGERINA** DIA NAHATAFAVOAKA NY DEVOLINY IZANY NY **ANTSASAK'**IREO BOATY. MANDANY FOTOANA MITOVY AMINTIZAY KOA NY ANTSASAKY NY BOATY TAVELA MBA HISOKAFANY. DIA TOY IZANY HATRANY. METY HIOVAOVA IO SASAK'AINA IO : METY HO AN'ARIVONY TAPITRISA TAONA NA KOA AMPAHAN-TSEGONDRA VITSY.

ISAN'NY ATOMA
RADIOAKTIFA

FOTOANA
TSINGERINA

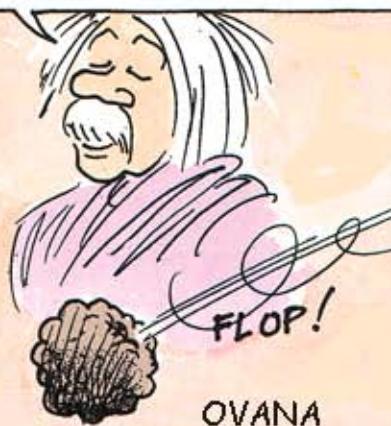
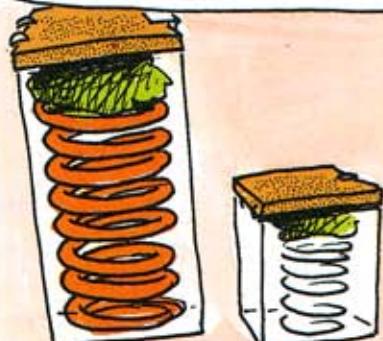
ARY RAHA TSY NISY IRENY BOATY MIFONO DEVOLY IRENY, IRENY OVANA MIFAHANA ANGOVO AO ABANY TANY IRENY, DIA HO NANGATSIAKA KOKOA ISIKA REHEFA RIRININA.

NY TSARA IZAO DIA HOE MAHITA ANIRENY ATOMA MIFAHANA ANGOVO IRENY AHO.

ANGAMBA DIA HANANGONA MAROMARO AO ANATY TAVOAHANGY FOTSINY AHO MBA HANAFANA AHY MANDRITRA NY RIRININA MANONTOLO!

TANDREMO RY ANSELME AN, MAHERY KOKOA NY **ANGOVO NOKLEAR** NOHO NY **ANGOVO SIMIKA**. ANALINALINY MARO MAHERY KOKOA.

FLOP!

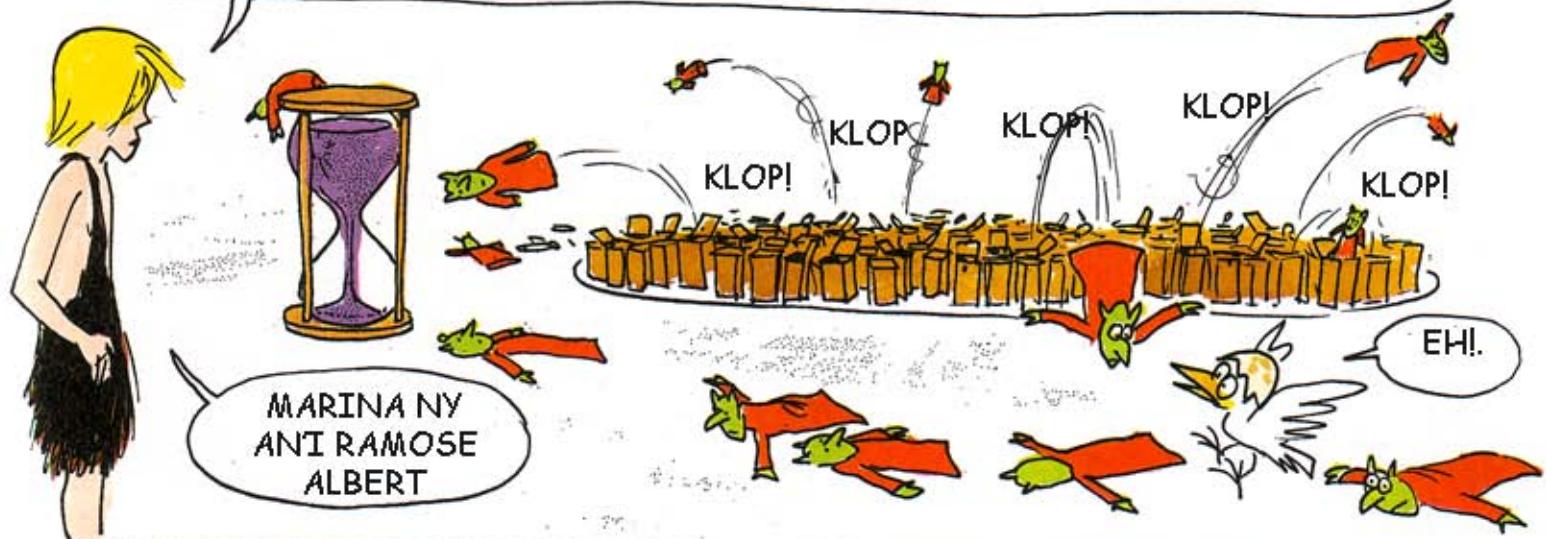
OVANA

LASA MITROATRA AMINKERISETRA BE IZANY IREO DEVOLY AVOAKAN'NY OVANA RADIOAKTIFA.

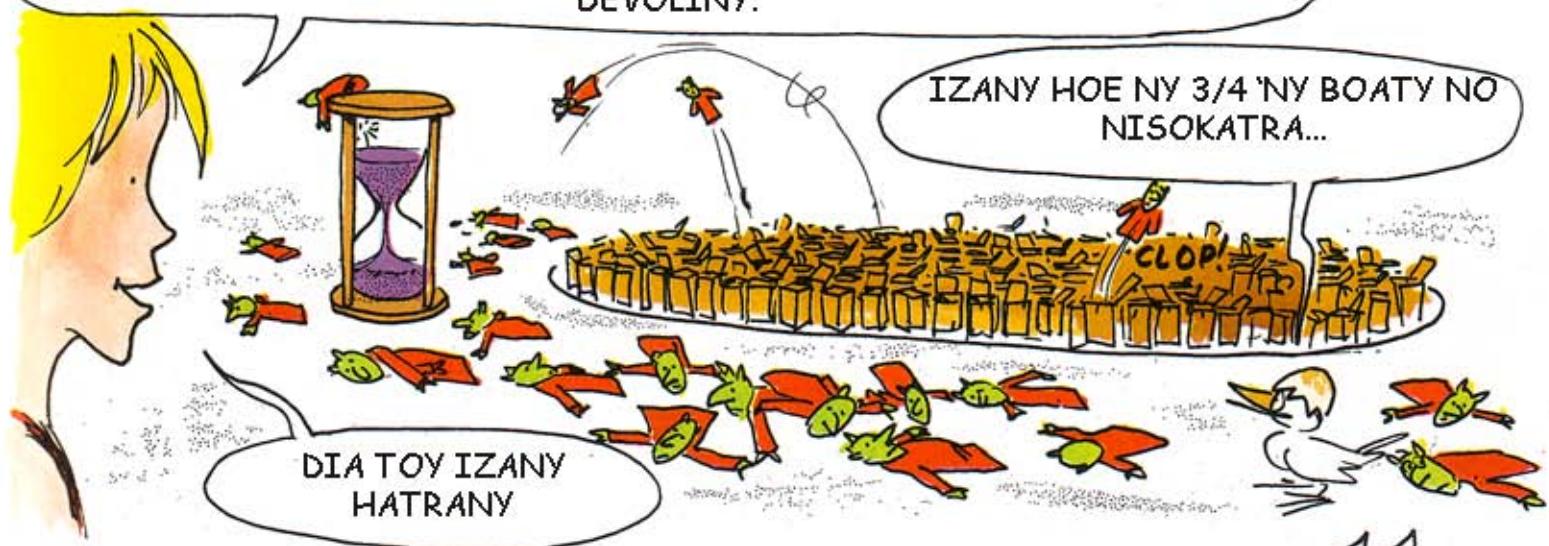
AEO HOJERENA RAHA MARINA NY VOALAZANI ALBERT TAMIKO. MANDEHA
TSIKELIKELY NY FAMOHANA IRETO BOATY IRETO KA LASA MISOKATRA
TSIRAIRAY IZY IREO.

HAY! REHEFA FENO NY SASAKAINA DIA TAFASOKATRA NY
ANTSASAKIREO BOATY

REHEFA MITSINGERINA INDRAYINY FOTOANA NY DIA TAFASOKATRA
NY ANTSASAKIREO BOATY AMBINY SISA TAVELA KA NAMOAKA NY
DEVOLINY.

RAHA AFOHEZINA DIA HOE MIHA-MIADANA ARAKARAKY NY FOTOANA ILAY IZY.
MIHENNA NY NGADONA FISOKAFAN'NY BOATY.

RADIOAKTIFA KOKOA IZANY NY
TANY FONY FAHAGOLA

ARY DIA NITONY IZY
AVY EO

FANOVANA ENDRIKA NY ANGOVO

FA, AIZA AO ANATINTZANY
REHETRA IZANY NO MISY NY
TOERAN'NY HAFANANA?

ARY RAHA ATAO
AO ANATY VILANY
IO?

NDAO ARY
HANDRAMANA...

TENA NETY! TROHIN'NY RANO NY **ANGOVO** AVOAKAN'NY **ATOMA**
RADIOAKTIFA ARY **MIOVA HAFANANA**

FA IO **RADIOAKTIVITE** VOAJANA-
HARY IO NEFA TSY MAMOAKA HAFANANA
BETSAKA

IZANY HOE MILA ZAVATRA
RADIOAKTIFA MARO BE IZANY
VAO AFAKA MAHAZO
HAFANANA

IREO KARAZAN-DEVOLY

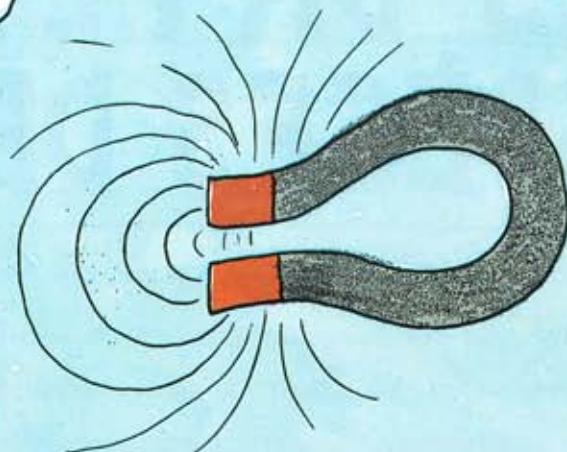
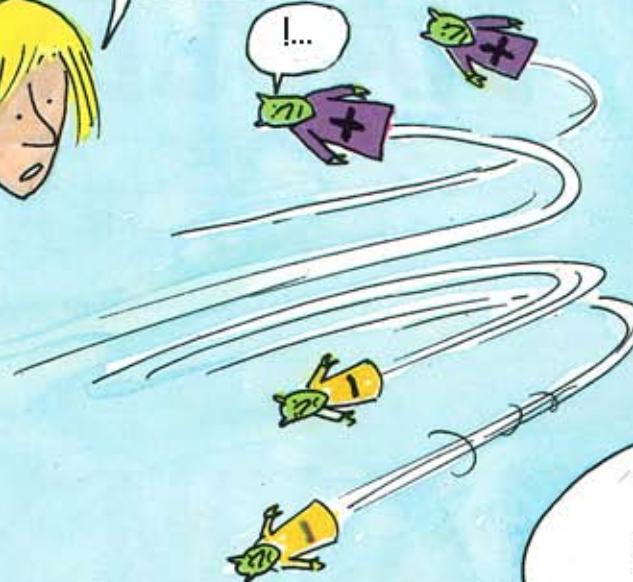
RAHA NY TENA IZY DIA TSY MITOVY DAHOLO AKORY NY DEVOLY. NY ZAVATRA AZON'NY OVANA AVOAKA DIA FIPARIAHANA X NA IZAY KARAZANA HAZAVANA TSY HITA MASO.

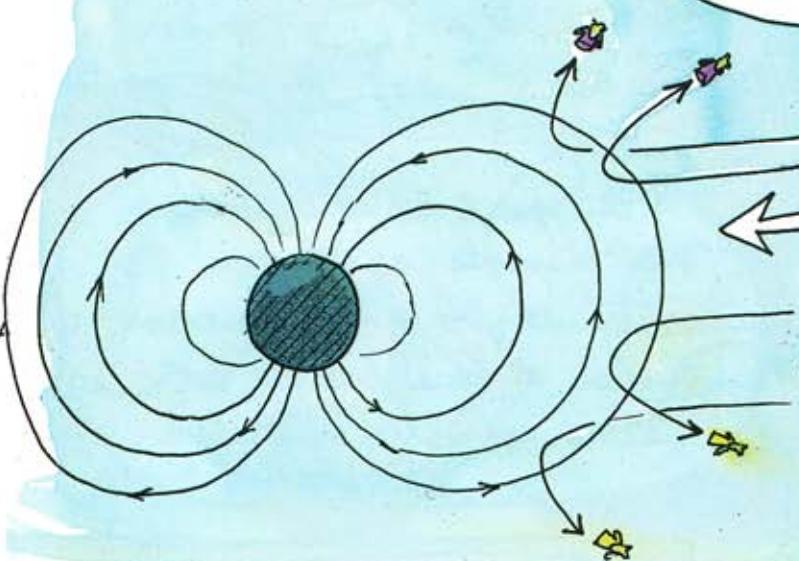
IZANY VE TSY HO AFAKA MANIVATSIVA
NY ZAVATRA REHETRA IZY...

!

TSIA, HEVERO TSARA ANIE FA
IZYIREO DIA VOASAKAN'NY
SAHAN'ANDRIAMBY
E!

TOY IZANY KOA NY POTI-JAVATRA
APARITAKY NY MASOANDRO (RIVOTRY
NY MASOANDRO) IZAY MIDONA SY
MIVERIN-DALANA REHEFA MANAKAIKY
NY TANY (*)

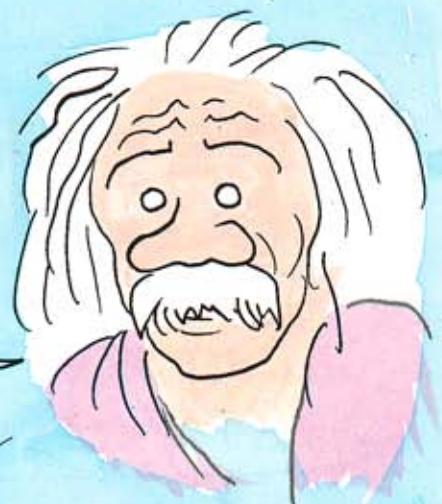

NY TANY ANIE IZANY DIA
VOAARON'NY SAHAN'ANDRIAM-BY
E!

IZANY TOKOAI RAHA TSY NANANA
IO FIAIROVANA VOATANAHARY IO
NY TANY DIA NITERAKA OLAM-BE
TEO AMINNY ZAVA-MANANA
AINA NY POTI-JAVATRA
AVOAKANNY MASOANDRO

NY KARAZANA DEVOLY FAHATELO NO TENA RATSY
INDRINDRA : NY NEUTRONS. IZY IREO KOA
DIA MAHATRATRA 20000Km/s NY FANDEHANY.
NOHO IZY TSY MANANA VOANARATRA DIA
TSY MISY FEFIN'ANDRIAM-BY MAHASAKANA AZY.

HORONAN-TANGOLIKA

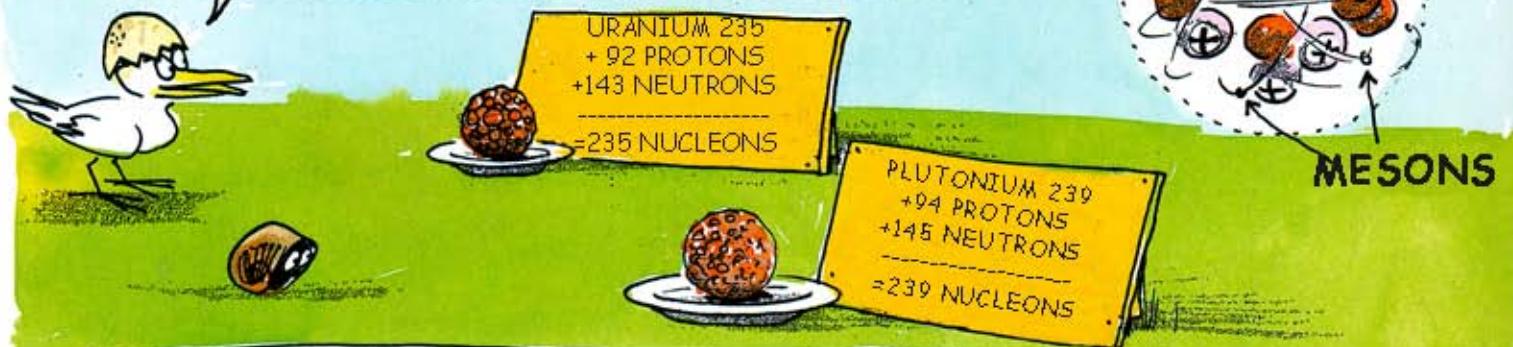
METY HITERA-DOZA TSY AZO TSABOINA HO
AN'NY ZAVA-MANANA AINA DAHOLO IREO
DEVOLY IREO.TSY MAINTSY MIARO TENAI

NY NEUTRONS SY NY POTI-JAVATRA
MITONDRA VOANARATRA DIA MANANA
LANJA ARY MITONDRA ANGOVO ARA-KALAKY
 $1/2 mV^2$ IZAY AFAKA TROHINNY VAINGAN-
JAVATRA HAFA NA RANON-JAVATRA NA
ETONA ARY AVADINY HO LASA HAFANANA.
FA MBOLA TE HAHALALA BEBE KOKOA
MOMBA IREO OVANA IREO AHO.

NY FITOMBINAN'NY OVANA

RAHA HANAMBOATRA **OVANA** DIA MILA **NEUTRONS** SY **PROTONS** ARY POTI-JAVATRA ATAO HOE **MESONS**

NY MESONS AO ANATIN'NY OVANA DIA MITOVITOZY
ANJARA ASA AMIN'NY ELECTRONS ANY ANATY MOLEKOLA :
IZY NO MPAMPIRAIKITRA

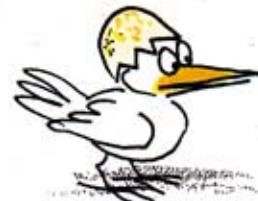

NY OVANA DIA VONDRENA NUCLEONS. NY MOLEKOLA DIA VONDRENA OVANA. ARY ISIKA IZAO DIA VONDRENA MOLEKOLA.

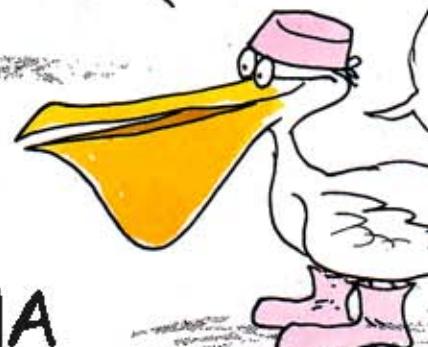

NY FIZIKA NOKLEARY DIA MIANATRA MOMBA NY FIFANDAMINAN'NY OVANA

NY OVANA LAZAINA
FA **TSY MITOMBINA**
(INSTABLE) DIA OVANA
FOHY ANDROM-PIAI-
NANA

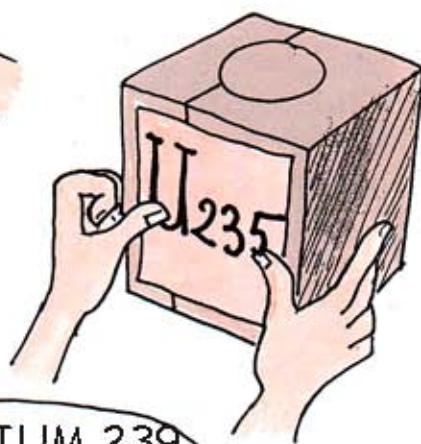
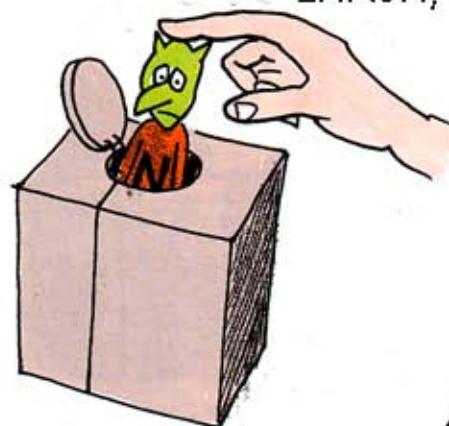
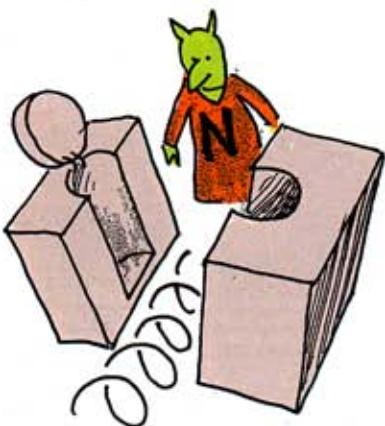

FA MISY NEUTRONS, MANANA
FIANTRAIKANY AMIN'NY OVANA SASA-
NY (IZAY TENA MITOMBINA NA "STABLE"
SATRIA LAVA ANDRO IAINANA) KA AFAKA
MANOZONGOZONA SY MAMPIPOAKA AZY,
MITERAKA **FISSION**

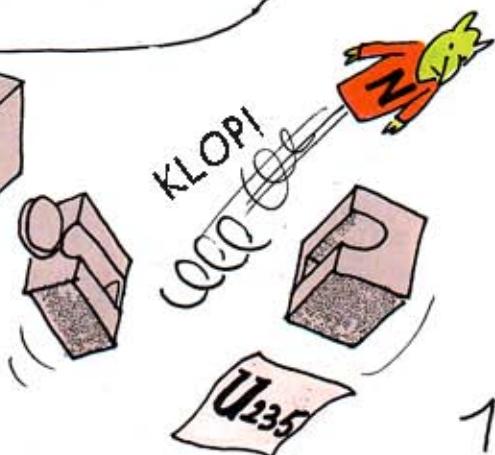
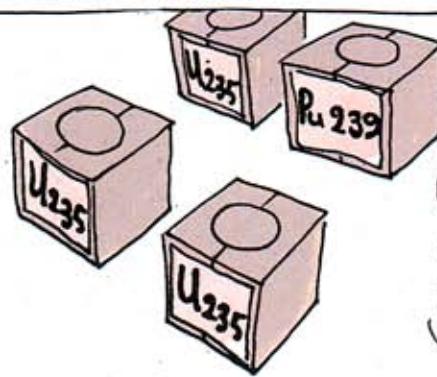
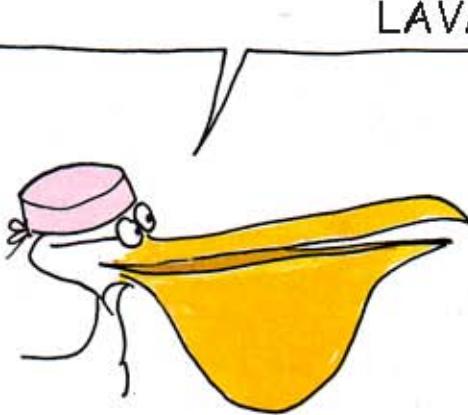

IZANY IZAO NO
MISEHO AMIN'NY
URANIUM 235 SY NY
PLUTONIUM 239

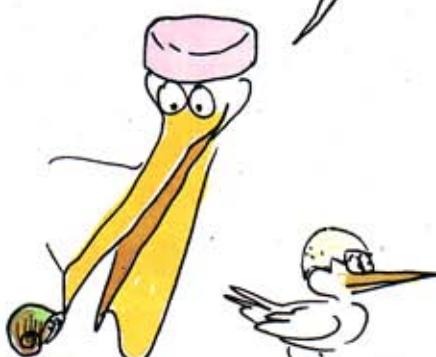
NY FITRIARANA (FISSION)

NY OVANNY URANIUM 235 SY NY PLUTONIUM 239
DIA MANANA KARAZANA RADIOAKTIVITE VOAJA-
NAHARY, IZAY MIFANDRAY AMIN'NY TSINGERINA
LAVA DIA LAVA

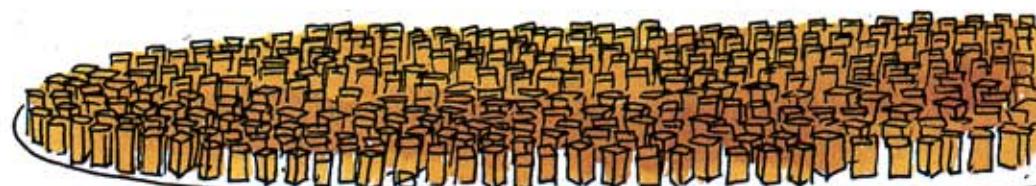
ITO IZAO MISY **FITRIAHANA** IRAY.
VOAHOZONGOZONA ITO OVANA PLUTONIUM
ITO KA NIPOAKA REHEFA NIFANENA TAMIN'
NY NEUTRON IRAY. NY VOKANY DIA NY
FAMOAHANY NEUTRONS **ROA** (*)

ALEO HOJEREKO
AKAIKY IZANY

DIA NAMORY BOATY MAROBE TAO ANATY
FARIBOLANA MANANA TANA **R** I ANSELME

URANIUM 235 NA PLUTONIUM
239

DIAIRENY FA NIVOAKA
IVELANNY BOATY NY DEVOLY
ANGOVO

HE MOA E!

NEUTRONS IZAO INY

INY DEVOLY INY REHEFA NIFANDONA
TAMIN'NY BOATY TEO AKAIKINY DIA
NAMPITRIATRA AZY ARY DIA NIVOAKA
TAO ILAY NEUTRON-DEVOLY NANANANY

SEHO TOHIVAKANA

DIA IREO DEVOLY ROA IREO INDRAY NO MANOKATRA BOATY ROA HAFA

ARY DIA IREO
INDRAY NO...

SOFIA, NDAO HIALA ETO...

ITY IZY EI

RAHA TENA ATOMA IREO BOATY IREO DIA
AMPAHA-TSEGONDRA FOTSINY NO NIVO-
HAN'NY ANGOVO VOKATR'INY SEHO TOHI-
VAKANA INY

NY FEPETRA TSY MAINTSY TANDREMANA

DIA AHOANA NO ATAO MBA HISOROHANA IZANY LOZA BE IZANY?

CLAP!

TSOTRA FOTSINY : REHEFA MIVOAKA NY DEVOLY DIA MANDEHA MIRENIRENY IZY ARY MIHOATRA NY FEFY IRAY. RAHA KELY LOATRA NY VELARANA ITSINJARÀNIREO BOATY NA "AIRE DE REPARTITION" DIA TSY HAMOHA BOATY HAFA INTSONY ILAY DEVOLY

FA TSY MAINTSY HOE MISY FETRA TSY MAINTSY IHOARANY KOA NY FIRIHITRY(*) NY BOATY.

RAHA IVELANIREO FEPETRA IREO DIA MISEHO ILAY TOHIVAKANA

NY MARINA DIA HOE MISY AZO RAISINA IHANY NY EO ANELANELANNY TAHANIA MAIVANA DIA MAIVANA FIVOAHAN'NY RADIOAKTIVITE VOAJANA-HARY SY NY SEHO TOHIVAKANA. RAHA IO FIRIHITRA IO NO ENTINA HITOND'RANA AZY, NA DIA MANANOSAROTRA AZA IZANY, DIA AZO FARI-TANA NY ISAN'NY DEVOLY MIVOAKA ISAN-TSEGONDRA, IZANY HOE NY TOPANANGOVO AVOAKA

NY FIOTA NOKLEARY

DIA TSY HISY HEVITRA HIBAIKOANA IZANY FIZOTRAN-JAVATRA IZANY VE?

AFAKA MAMPIASA ZAVATRA HITAZONANA NY DEVOLY ANGOVO ISIKA

REHEFA AMPIDINIKO NY TARATASY MADINTIDINTY DIA MANDRAKITRA NY DEVOLY AMINY AHO KA AFAKA MAMETRA NY FIOTA ARAK'IZAY ITIAVAKO AZY

ARY RAHA AMPIDI-NINAO AMBANY DIA AMBANY IREO HORONANA MPANDRAIKI-TRA DIA AFAKA AJANONAO MIHITSY AZA NY FIOTA

VOASAMBOTRA TSIKELIKELY DAHOLO IREO DEVOLY. HANY KA TSY MISY FIOTA TOHIVAKANA INTSONY.

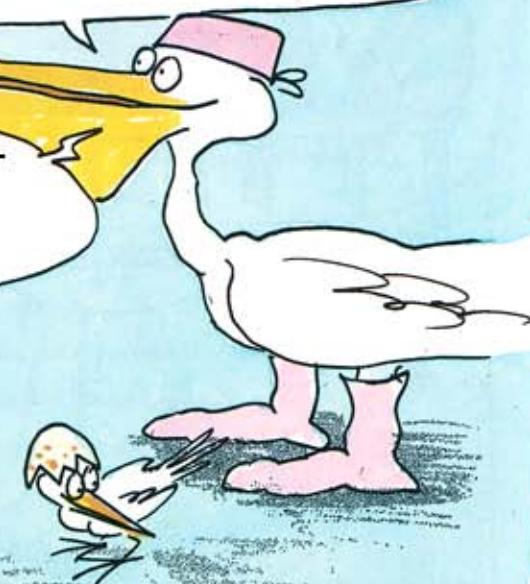
NY HANY TAFAJA-NONA ANGAHA DIA NY FAMOAHANA ANGOVO "MAHAZATRA", IZAY EFA VOAJANAHARY HO ANIO ZAKA RADIOAKTIFA IO. NEFA IZANY DIA MAIVANA TOKOA

RAHA HANAO **FIOTA NOKLEAR** DIA MANAKAMBANA OVANA MAVESATRA FOTSINY, URANIUM 235 NA PLUTONIUM 239. DIA HARAHIMASO NY FANDEHANILAY FIOTA AMINNY ALALANNY FAMPIASANA ZAVATRA MIHAZONA IREO DEVOLY IZAY NEUTRONS MPITERAKA FITRIARANA NA **FISSION**.

NY VAINGANA URANIUM DIA MISY 0,7% URANIUM 235 (METY MITRIATRA NA "FISSILE"). ARY NY AMBINY DIA URANIUM 238 TSY METY MITRIATRA

ARY **CADMIUM** NO AMPIASINA HITSENTSITRA NY **NEUTRONS**

NY NATIORA HONO TSY MBA NAMORONA PLUTONIUM 239. DIA AHOANA ARY NO AHAFAHANA MAMPIASA AZY?

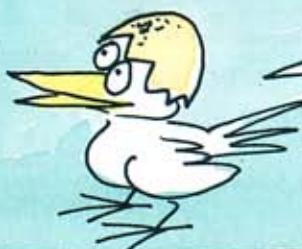
AAAAAA...ENY MARINA....

SINGA MAMOKATRA

NY URANIUM 238 KOA DIA AZO HEVERINA HO FITAMBARAN-JAVATRA ROA. ARY MBOLA MISY TOERANA HIPETRAHANNY NEUTRON IRAY AZA AO.

IZANY HOE RAHA MANDAITRA NY FIO TA ATERAKY NY URANIUM, DIA MISY FIKAMBANANA SINGA **AFA-MITRIATRA** (MATERIAU FISSILE) SY SINGA **MAMOKATRA** (MATERIAU FERTILE) IZANY AO. NY SINGA **MAMOKATRA** IZANY DIA AZO AMOKARANA SINGA **AFA-MITRIATRA**.

DIA TOY NY AHOANA NY HABETSAKY NY AFA-MITRIATRA ATERANY?

ARAKARAKY NY FOMBA AMPIASAINANY MPANAO FIO TA IHANY IO. AMIN'NY VOALOHANY DIA MISY NEUTRONS MPITRIATRA NA NEUTRONS DE FISSION AELINY KA MAHATRATRA 20000 Km/s NY HAFAINGANY

MPANAO FIO TA MAMOAKA NEUTRONS HAINGAM- PANDEHA

IREO NEUTRONS HP* IREO DIA AFAKA MIARA-MIASA TSARA AMINNY U238 MAMOKATRA, KA MITERAKA Pu 239 AFA-MITRIATRA, ARY IZANY REHETRA IZANY DIA MANARAKA NGADONA MIRINDRA

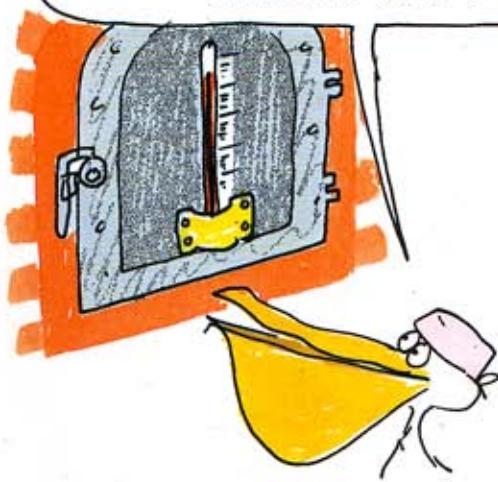
INONA ITY ATAO?

NY NEUTRONS HP DIA MANDEHA 20000Km/s AO ANATIN'NY MPANAO FIO TA. RAHA OHARINA AMINNY MOLEKIO LANETONA IZY DIA HAHATRATRA 16 MILIARA DEGRE NY HAFANANY

TELO TAONA TATY AORIANA

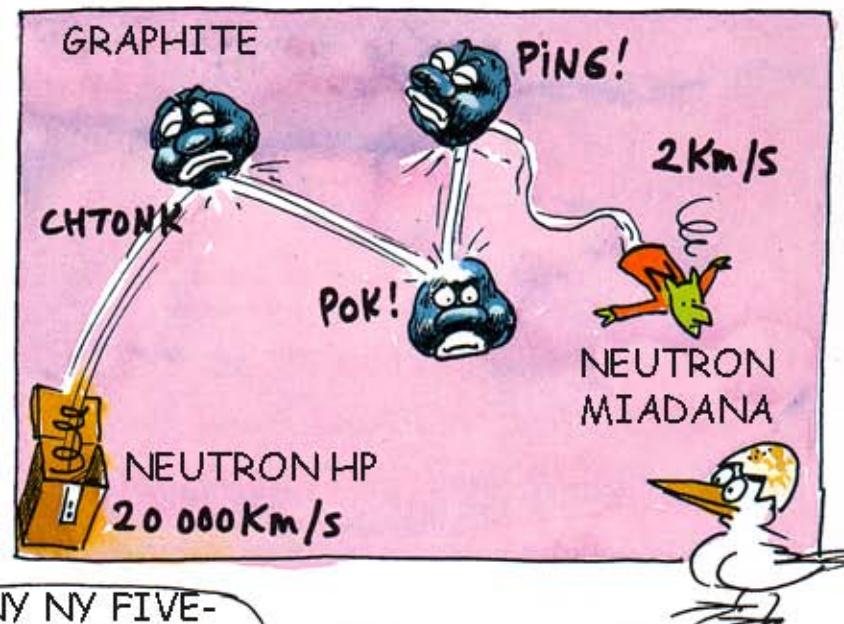
OAY!
NIHOATRA NY HABENNY U235 LANY NY Pu239 MPITRIA-TRA NOVOKARINI ANSELME.
"SURGENERATEUR" NA MPIHARY BE IZANY IZY

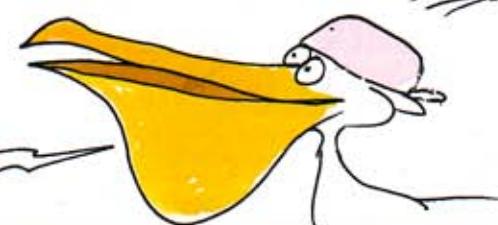
ARA-DALANA TSARA IZANY SATRIA NY FITRIARANA TSIRAIRAY DIA MAMPIASA NEUTRONS HP ROA, IZAY AHAFAHANA MANOVA NY U238 ROA HO Pu239 IRAY

MPANAO FIOTA MAMOAKA NEUTRONS MIADAM-PANDEHA

NY CADMIUM DIA AHAFAHAKO MITROKA NY NEUTRONS SY MAMPIHENNA NA MAMPITOMBO NY FIASAN'NY MPANAO FIOTA (NA MAMPIJANONA AZY MIHITSY AZA). FA NY GRAPHITE NA KOA NY "EAU LOURDE" DIA AHAFAHANA MAMPIADANA NY FANDEHANY NEFA TSY MITROKA AZY. MPANDANJALANJA NA MODERATEUR NO FILAZA AZY IRENY.

AFAKA AMPIDININA 2Km/s IZANY NY FIVE-ZIVEZENA ARA-PÀNAN'NY NEUTRONS NA VITESSE D'AGITATION THERMIQUE. IO ENTONA NEUTRONS MANGATSIAKA IO DIA MITOVY MARI-PANA ANKAPOBENY AMINILAY MPANAO FIOTA

MISY Pu239 KELY VOAVOATRA FOANA AMINIO FA VITSY NOHO NY AZO AVY AMIN'NY FAMPIASANA MPANAO FIOTA MAMOAKA NEUTRONS HP IZY

TSY DIA HOE MISY FEPY MAZAVA TSARA KOA EO ANELANELANIREO MPANAO FIOTA ROA IREO. MISY KOA IZANY NY MPANAO FIOTA MAMOAKA NEUTRONS "MATIMATY", EO AMIN'NY ANTSASA-DALANA AFIVOANIZY ROA.

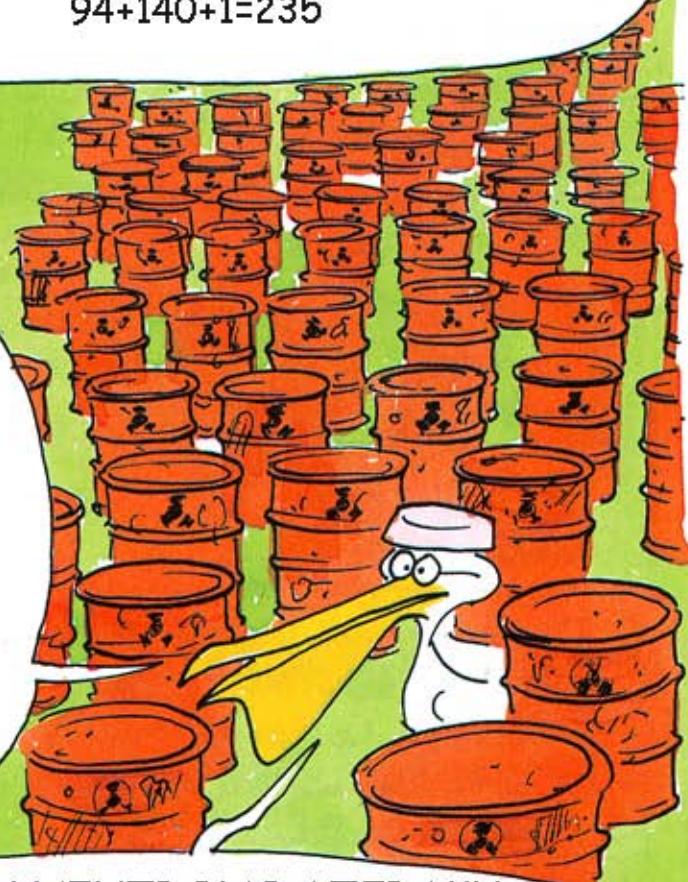

FAKOFAKO RADIOAKTIFA RADIOAKTIVITE VOASOVOKA

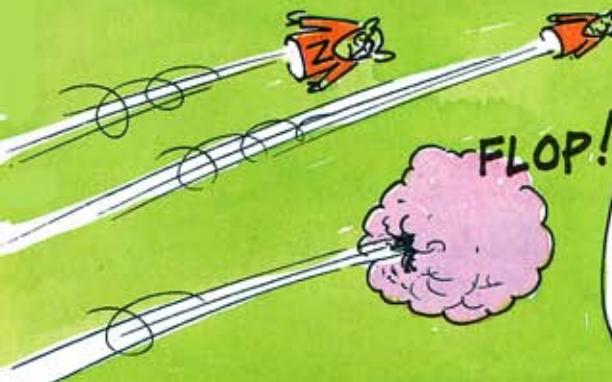

NY OVANA U 235 SY Pu 239 DIA AFAKA MIZARA ROA ARAKA NY FOMBA MAROBE TSY TAMBO ISAINA. ITO IZAO MISY OHATRA IRAY AHITÀNA URANIUM 235 MIZARA HO STRONTIUM 94 SY XENON 140 IZAY SAMY RADIOAKTIFA. MARIHINA FA $94+140+1=235$

MANORISORY DAHOLO KOA IZANY ZAVATRA IZANY. MARO AMINIREO VOKATRY NY FITRIARANA IREO NO MATEZA KA MIJANONA HO RADIOAKTIFA MANDRITRA NY FOTOANA ELABE. NY STRONTIUM DIA MIPETAKA AMIN'NY TAOLANA ARY NY IODA ANY AMIN'NY TIROIDA. MAMPIDI-DOZA BE KOA NY PLUTONIUM. IZANY REHETRA IZANY DIA MITERAKA **HOMAMIADANA TSOTRA** SY **HOMAMIADAN'NY RA**.

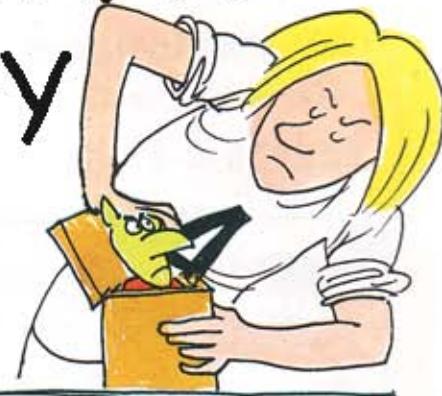

NY NEUTRONS ATERAKY NY FITRIARANA DIA METY HOTROHIN' NY ATOMA TONY (ATOMES PAISIBLES) MANDRAFITRA NY MPANAO FIOTA , KA LASA TSY MITOMBINA SY MIVADIKA HO RADIOAKTIFA KOA IRETSY FARANY ARY MANATEVIN-DAHARANA SY MAMPIITMOBO NY LANJANNY FAKOFAKO.

SINGA RADIOAKTIFA MANARA-DREFY

(RADIOELEMENTS SUR MESURE)

NY MPANAO FIOTA IZANY DIA
MITERAKA FAKOFAKO TSY MITOM-
BINA, RADIOAKTIFA MANANA TSIN-
GERINA ISAN-KARAZANY

TSIA. OVANA AFAKA MIHEN-DANJA
IREO RAHA MANARY OVAN'HELIUM
SY ELECTRON NA ANTI-ELECTRON
(*)

NY TIANAO HOTENENINA
VE DIA HOE OVANA AFAKA
MITRIATRA INDRAY IREO?

INY ENY I ANSELME
MITATITRA IREO FAKOFAKO

CLAP!

AZO ATAO NY MANAMBOATRA SINGA RADIOAKTIFA MANANA TSINGE-
RINA SAMIHAFA, IZANY HOE OVANA RADIOAKTIFA "MANARA-DREFY",
RAHA MAMETRAKA ZAVATRA SASANTSASANYAO ANATY MPANAO FIOTA
SY MITIFITRA ANIREO AMIN'NY DEVOLY. IZANY DIA AHAZOANA RADIO-
AKTIVITE LAZAINA HO **VOATROLOMBELONA**

KLAP!

I AM A POOR
LONESOME
SCIENTIST

GALLIUM 68 . TSINGERINA : ADINY IRAY

(*) RADIOAKTIVITE "ALFA" NA "BETA"

NY SINGA RADIOAKTIFA VOATROLOMBELONA DIA NOFORONINI
FREDERIC SY IRENE JOLIOT-CURIE
TAMIN'NY 1930, KA NITARIKA NY FAHAFANTARANA NY FITRIAHANA, TAONA
VITSY TATY AORIANA.

OAY, JEREOI NANJAVONA I ANSELME FA AZO
FANTARINA NY MISY AZY
NOHOIREO DEVOLY
AVOAKAN'NY ENTANA
TATERINY

IR 113 IR 113
IRIDIUM 113
TSINGERINA : 4 ANDRO

HITAKO NY HEVITRA! HARAHINTSIKA
MASO IO FANELEZANA POTI-JAVATRA IO
AMIN'NY ALALAN'NY FAMPIASANA NY **RADIOAKTIVITE VOATROLOMBELONA**, KA HO AFA-
MANARAKA NY **SORITRY NY OVANA ISIKA**.

AZO ATAO KOA AZA NY
MAMETAKA OVANA SY
ISOTOPES RADIOAKTIFA
AMIN'NY MOLEKIELA
BIOLOJIKA (**MARQUAGE**).
DIA HO HITA NY

FIVOARANNY FANDEHANY
AO ANATIN'NY ZAVAMANA AINA.

EHI MISY ANANKIRAY AMINTSIKA NO TSY MITOMBINA
TSARA KA MAMPIDI-DOZA

MARO KARAZANA NY FAMPIASANA NY
RADIOAKTIVITE VOATROLOMBELONA
HANASOAVANA NY OLOMBELONA. AZO
ATAO OHATRA NY MANDININKA NY
FIOVAOVAN-TOERAN'NY ZEZIKA AO
AN-KIBON'NY TANY RAHA ASIANA ISOTOPE
RADIOAKTIFAN'NY PHOSPHORE NY PHOSPHATE

NY BAOMBA "A"

NY FIZIKA NOKLEARY DIA NANAMPY BE DIA BE NY SIANSANNY AFOMANGA HANDROSOANY. RAHA AMPI-FANDRAISINA AN-KERISETRA AMIN'NY ALALAN'NY FIPOAHANA IRAY NY RAHA AFA-MITRIATRA ROA (U 235 NA Pu 239) DIA TERAKA IREO FEPETRA ILAINA KA MISEHO ILAY FIO TA TOHIVAKANA, ARY MISY VOKANY SASANY KOA IZAY TSY AZO LAVINA FA MAHAFINARI-TRA NY MASO

AO ARY HOE. RAHA ATAMBATRO IRETO LANJA ROA IRETO DIA AZOKO ILAY "MASSE CRITIQUE"

MISY DEVOLY MAROBE SY ISAN-KARAZANY TAFAVOAKA AVY AO ARY NY FAKO RADIOAKTIFA DIA VOATARICA ANY AMINNY SOSON-DRIVOTRA AMBONY BE ANY NOHO NY FAMOAHANY HAFANANA AVO BE. ARY DIA AFAKA MAMPIFALIFALY NY MPIARA-MONINA AMINAO IANAO

RAHA TE-HIDITRA AO AMIN'NY FIKAMBANAN'NY "MPAMOKATRA AFOMANGA MAMPIFALIFALY" IZANY IANAO DIA MILA MANANA SINGA MITRIATRA TSY MIFANGARO (100% U 235 NA Pu 239). MANANA VAHAOLANA ROA SAMIHAFANA : NA MITRANDRAKA URANIUM VOAJAHARY, NA MANATONA NY MPANAO FIO TA MAHAZATRA ANAO KA MITSIMPONA NY Pu 239 VOKATRY NY TONON'ASA TSIRAIRAY.

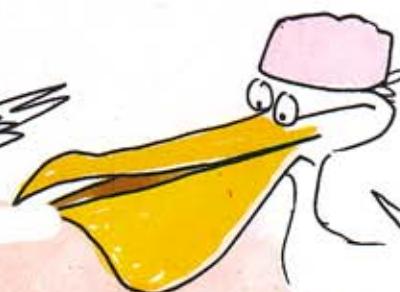
KELY SISA, KELY SISA!..

NY FIOMBONANA

METY HO AZO ATAO KOA NY
"MANDORO" FIKAMBANANOVANA

FA IZANY HOE TSY
MAINTSY AFANAINA
AMBONY BE IZY

DEUTERIUM TRITIUM

HELIUM

AZO ATAO IZAO NY MAMPI-
ASA DEUTERIUM SY TRITIUM.
IZAY SAMY KARAZANA
HIDROZENA MAVESATRA (NY
OVANA HIDROZENA MAIVANA
DIA MIRAKITRA PROTON P
IRAY IHANY). NY OVANIREO
ISOTOPES IREO DIA TSY MISY
MAMPIAVAKA AZY ANKOATRY
NY ISAN'NY NEUTRONS
ANANANY. NY FITAMBARAN'NY
DEUTERIUM SY TRITIUM DIA
MITARIKA FIFORONANA
HELIUM

FETY LEHIBEN'NY DEVOLY

ITO IZAO MISY HIDROZENA
MAVESATRA IRAY. NY TAPANY,
DEUTERIUM ARY NY TAPANY
TRITIUM. RAHA ANTONONY NY
MARI-PANA DIA MISY ELECTRONS
MIHODINA MANODIDINA NY OVANA
ARY MAMPIRAIKITRA NY MOLEKIOLA
(AKAMBANY TSIROAROA NY
OVANA)

MOLEKIOLA DEUTERIUM

MOLEKIOLA TRITIUM

ARY AVY EO DIA MIHA-
FAINGANA HATRANY NY DIHINY,
TAHAKA NY HOE MISY DEVOLY IREO
DEVOLY. MITRESAKA NY MOLEKIOLA
(DISSOCIATION) ARY IREO TANTELY-
ELECTRONS DIA LASA MIHODINA
AMIN'NY OVANA IRAY IHANY.

ANY HO ANY AMIN'NY TELO ARIVO
DEGRE ANY :

TS'ISY HEVITRA MIHITSY HIODINANA
MANODIDINA IREO OVANA IREO FA
MIKOFOKOFOKA FOANA IZY

TSSS...

HITA HO'AHO, LASA TOY NY AFOBE ILAY
TOERAM-PANDIHIZANA. ALEOKO MIALA.

ILAY ENTONA MAFANA TEO ARY DIA MIOVA HO KORONTAN'OVANA SY
ELECTRONS MPIRENIRENY : IZANY HOE PLASMA MAFANA

ALEFA MARCEL A, ALEFA!

VAO MANANICA NY 150
TAPITRISA DEGRE
(TEMPERATURE D'IGNITION)
DIA MISY ZAVATRA IRAY
MISEHO

O RY ZAREO A? METY
HAHAFINARITRA KOKOA IZAO
RAHA EFATRA ISIKA AN!

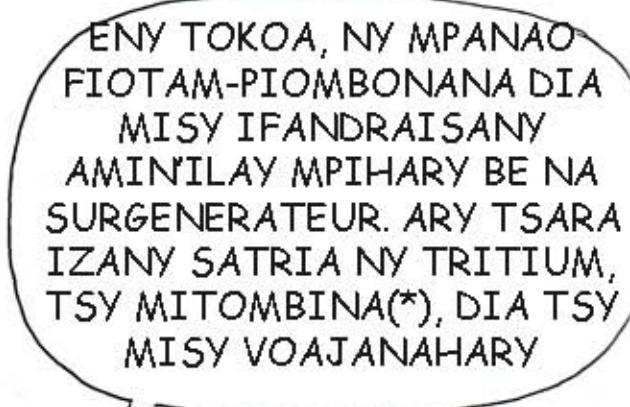
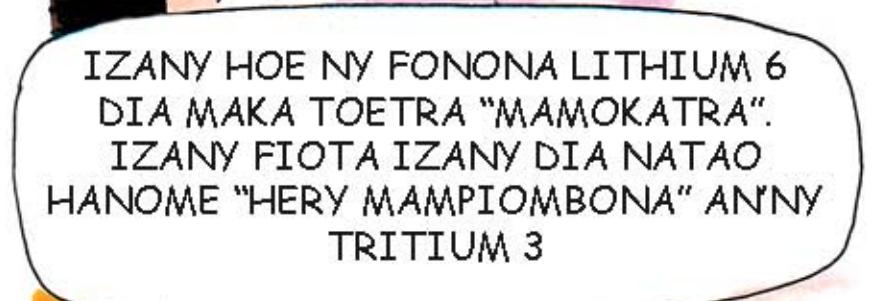
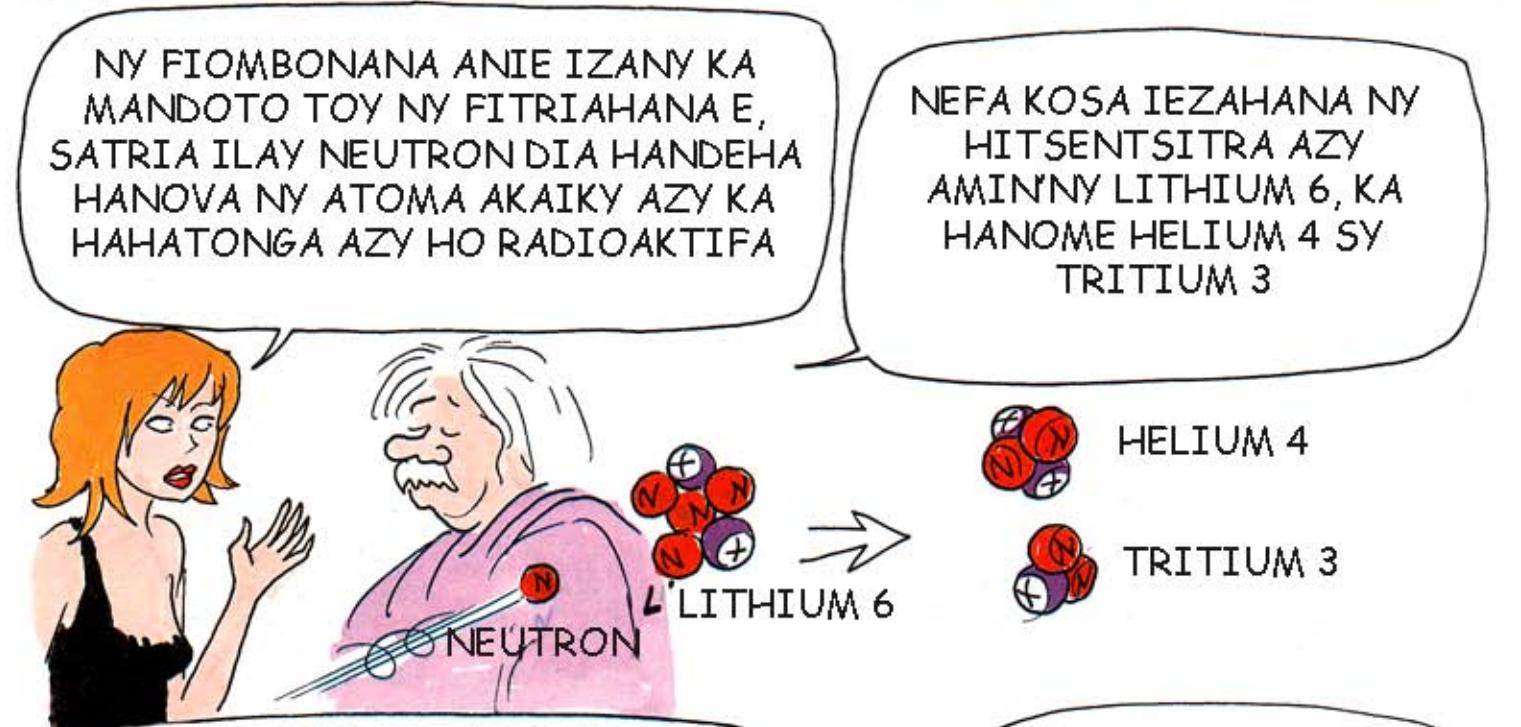
TAITAITRA
INDRAY RY
ZAREO...

IZANY VE?

TOA HO RATSY NY
TOHINTIZANY TANTARA
IZANY...

IE, AMINIZAO MARI-
PANA IZAO DIA IZAY NO
MITOMBINA KOKOA.

EH, ANDRASO!..
 $2+3=5$, KANEFA
MANANA NUCLEONS
EFATRA NY HELIUM,
SA TSY IZANY?

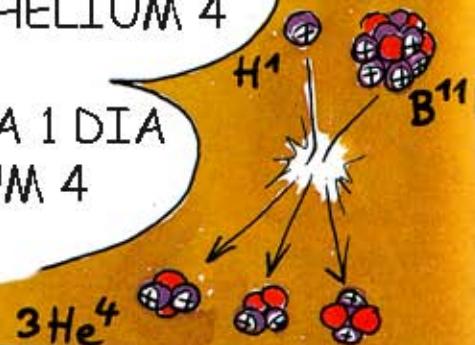
(*) 12 TAONA FOTSINY NY SASAK'AINANY

NEFA AHO MAHITA HOE MARO NY FIO TA
MITERAKA FIOMBONANA SY FANDAMI-
NANA NY OVANA SAINGY TSY MANOME
ELECTRONS MPIRENIRENY

LITHIUM 7 + HIDROZENA 1 (MAI-
VANA) DIA MANOME 2 HELIUM 4
 $(7+1=2\times4)$

BORE 11 + HIDROZENA 1 DIA
MANOME 3 HELIUM 4
 $(11+1=3\times4)$

NY VOALOHANY DIA MANANA
TEMPERATURE D'IGNITION 500 TAPITRISA
DEGRE. ARY NY FAHAROA KOSA DIA MANATRA-
TRA NY ... MILIARA DEGRE

HMM... MARINA
TOKOA FA...RAHA NY TENA
IZY DIA AHOANA NO AMPION-
BONANA NY OVANA?

ENY AMIN'NY MASO-
ANDRO IZY DIA MANDEHA TSI-
MORAMORA KA 15 TAPITRISA
DEGRE FOTSINY NY HAFANANA
ILAINY

ILAY MASOAN-
DRO ALOHA TSY
DIA HOE MAFAN-
NA FIRY E!

IZANY MIHITSY. RAHA TE HAHAZO AFO
NOKLEAR Y DIA MILA 150 TAPITRISA DEGRE
MBA HAMPISY NY FIO TA, ATAONTSIKA
HOE, AO ANATIN'NY SEGONDRA VITSY

IZANY NO IEZAHANA ATAO
AMINILAY KARAZANA MILINA
ATAO HOE **TOKAMAKS**

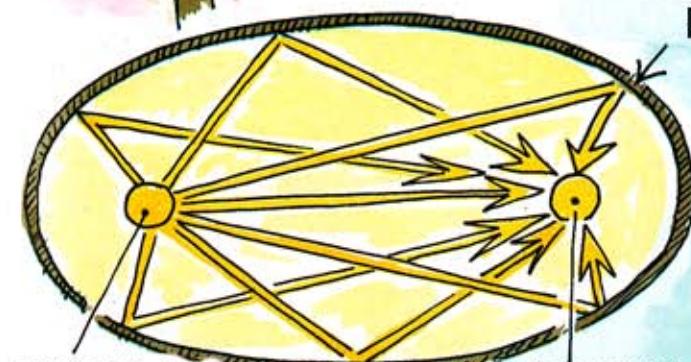
DIA METY VE?

TSIA... MBOLA MISY OLANA KELY

AZA KIVY E

HMM, NANATANTERAKA FITRIAHANA I EDWARD TELLER TAMIN'NY FAMORONANY BAOMBA VAOVAO. TSY TE HANAO AN'IZANY IZAHAY. NEFA NATAONAY IHANY. NANANA HEVITRA(*) I TELLER. NANANA HEVITRA TSARA DIA TSARA FOANA IZY. REHEFA MIPOAKA NY BAOMBA A DIA RAYONS X BE DIA BE ALOHA IZY MANDRITRA NY AMPAHARIVON-TSEGONDRA VOALOHANDOHANY INY. NY SOSO-KEVITR'I TELLER DIA HOE OVAINA AMIN'NY FITARATRA NY LALANIRENY RAYONSIRENY ARY ALEFA HIFATRATRA EO AMIN'NY LASIBATRA IRAY FIFANGAROAN'NY DEUTERIUM SY TRITIUM

FITARATRA

BAOMBA A

FITAMBARAM-PITRIAHANA
MITSIRANOKA

DIA NANDAITRA VE?

INRISY MANTSY, TENA
NANDAITRA TOKOA...

(*) EDWARD TELLER, MPIKAROKA TANY "LOS ALAMOS" NANDRITRA NY ADY,
DIA NAMPIASAINA HO MODELY TAMINILAY HORONAN-TSARIMIHETSINKA
"DOCTEUR FOLAMOUR"

ILAY Fiaratra aza dia
Nataoni teller tamin'ny
URANIUM 238 mihitsy

FA MANINONA
NO URANIUM
238?

ERITRERETO TSARA E.
MIPOAKA NY BAOMBA H. MANDEHA
MAMONJY NY "U238 MAMOKATRA"
NY NEUTRONS ARY MAMADIKA AZY
HO Pu 239 IZAY MITRIATRA AVY
HATRANY.

IO ILAY BAOMBA MAMPIHORON-
KODITRA ATAO HOE FITRIARANA-
FIOMBONANA-FITRIARANA

FIOMBONANA AMIN'NY ALALAN'NY ANGOVO MIARA- MIRONA

(FISSION PAR ENERGIE DIRIGEE)

EZAHANA ATAO NY MAMPIFANTOKAIREO
KARAZANA ANGOVO REHETRA (FIPARIAHANA
ATERAKY NY LAZERA, POTI-JAVATRA MARO : ELEC-
TRONS, OVANA AVOAKAN'NY ACCELERATEURS
SASANY) AMIN'NY FIFANGAROAN'NY DEUTERIUM
SY TRITIUM (MITSIRANOKA) MBA HITERAKA
FIOMBONANA. MAKADIRY BE NY HERY MIASA
AMINIZANY. MANDRITRA NY 1/1.000.000.000
SEGONDRA, ARY MBA HANDREHETANA IO AFO
TERMONOKLEARY IO, DIA TSY MAINTSY MAMP-
FANTOKA HERY MIFANAHAKA AMIN'NY FITARATRA
SÔLERA MITOVY HABE AMINI LAFRANTS, KA
ATAO MIFANTOKA AMIN'NY BAOLINA KELY IZAY
LATSAKY NY 1mm NY SAVAIVONY!

AVO DIA AVO NY HERY MIVOAKA POA TOY
IZAY (PUISSEANCE INSTANTANEE) FA NY ANGOVO
KOSA AMIN'NY ANKAPOBENY DIA ANTONONTONONY
IHANY : IO "AFOKASOKA" NOKLEARY IO DIA MITOVI-
TOVY AMIN'NY VANJA ROANJATO GRAMA.

TENY FAMARANANA

TENA ILAINTSIKA NY ANGOVO NOKLEARY.
NEFA IZANY REHETRA IZANY, **FITRIARANA, FIOMBONANA**, DIA TOA MISY LAFI-
IRATSINY DAHOLO.

MISY ANIRENY
FAKOFAKON-DOZA
IRENY!

INONA NO
HATAO?

ARY MBOLA MISY LOZA
METY HITRANGA KOA AZA.
RAHA MIKORONTANA NY
MPANAO FIOTA IRAY DIA
HAMPITSONIKA NY BARÌKA
TSY (TSY=ACIER) MISY AZY
SY NY TANY IPETRAHANY
(SYNDROME SINOA*). ARY
ILAY VY MITSONIKA INY
DIA HANGOAKA NY TANY
SADY TSY HO AZO
AJANONA

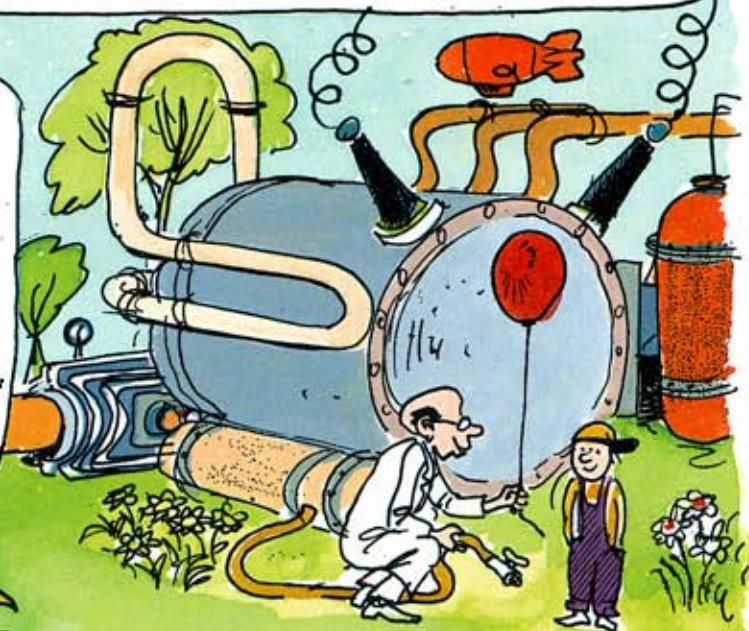
VAO 40 TAONA IZAY. MBOLA
EO AM-PANOMBOHAN'NY **ERA**
NOKLEARY ISIKA IZAO.

IZAHO MANANTENA FIVOARANA
REVOLISIONERA METY HITRANGA, KA
HO AFAKA HANOVA TANTERAKA NY
ENDRIK'IO OLANA IO, FA IZANY DIA
HO BEBE KOKOA EO AMIN'NY LAFINY
FIOMBONANA NOHO NY LAFINY
FITRIARANA

(*) SARISARY NOLOVAINA TAMIN'NY ATOMISTA IZAY NILAZA FA REHEFA
MAMAKIVAKY NY TANY NY MPANAO FIOTA DIA HIVOAKA ANY ... SINAI...

AMIN'NY FIO TA MAMPITRIATRA TSY AMPIASANA NEUTRONS LIBRES DIA MILAZA NY TEORIA FA AZO ATAO NY **MAMIHINA NY PLASMA**-**PITRIARANA** AMIN'NY FAMPIASANA LAMIN'ANDRIAM-BY (IREO POTI-JAVATRA MIFAHANA DIA MITSOAKA NY TOERANA ANJAKAN'NY SAHAN'ANDRIAMBY MAFONJA)

IZAY ILAY TAOM-BOLAMENA! ILAY MPIHARY FITRIARANA, IZAY TSY MANDOTO, (LITHIUM-HIDROZENA NA BORE-HIDROZENA). HANY ATERAK'ILAY FIO TA : HELIUM, IZAY AHAFAHANA MANABONTSINA BALÔMA HO AN'NY ANKIZY!

AOKA AHO HIHOMEHY, NOFY IZANY!

NEFA MISY LAPOALY MANAO CATALYSE AHAFAHANA MANDREHITRA AZY AO AN-TRANO, NY VARAVARAN-KELY HIDIANA, ARY TSY MANETROKAI..

MARINA IZANY. ENTENDRANO MAFANA SY GAZY KARBONIKA NO OMENY, KA AZO IAINANA IHANY AO AN-TRANO SATRIA ANTONONY TSARA NY ENTONA

METY HISY **CATALYSEUR-NA** FITRIAHANA AFAKA MIASA AMIN'NY MARI-PANA ANTONONTONONY VE?

EFA MISY IRAY : KARBÔNA...

KA IZAO ARY, AHOANA NO ATAON'NY MASOANDRO HANDEHANANA AMINNY FITRIARANA NEFA **15 TAPITRISA** DEGRE FOTSINY NY HAFA-NANA AO AMINNY IVONY, IZANY HOE **AMPAHAFOLON'NY MARI-PANA ILAINA** (TEMPERATURE D'IGNITION) IZAY **150 TAPITRISA DEGRE?**

NY KARBONA DIA MPAMBOSY. MANDRAY ANJARA AMIN'NY DINGANA SARO-TANTERAH-ANA AMIN'NY FIO TA IZY ARY AMIN'NY FARANY DIA TSY VERY FA MIVERINA AMIN'NY LAONINY, MANOMBOKA AMIN'NY KARBONA 12 IZANY IZAY MIAMPY HIDROZENA 1 KA MANOME AZOTA 13, ARY IO AZOTA 13 IO DIA MIVADIKA HO AZOTA 15 ARY NONY FARANY : AZOTA 15+HIDROZENA 1 DIA LASA KARBONA 12 + HELIUM 4 (CYCLE DE BETHE)

FA MIADANA LOATRA
NY FANDEHANIO FIO TA
IO (FA NY MASOANDRO
ANEFA MANAM-POTOANA
IANDRASANA IZANY)

NY MUONS

AZO ATAO NY MANAO FIO TA
SIMIKA AVO LENTA AO
ANATIN'NY FIFANGAROANA
ENTONA MANGATSIKA, ARY
IZANY DIA TANTERAHINA
AMIN'NY FITIFIRANA NY
MOLEKIOLA AMIN'NY ELEC-
TRONS AZO AVY AMIN'NY
HERINARATRA ELEKTRIKA
TSOTRA

AO ANATIN'NY MOLEKIOLA DIA
AZO ATAO NY MANOLO NY ELEC-
TRONS HO **MUONS**, IZAY
TAHAKA NY ELECTRONS NGEZA-
LAHY ARY MAMPIFANAKAIKY NY
OVANA TSIRAIRAY

METY VE
IZANY?

NO PROBLEM, SIR. EFA HAINTSIKA NY MANAMBOATRA MUONS AO ANATY MPANA-FAINGANA. REHEFA MIFANDONA AMINNY OVANA DEUTERIUM SY TRITIUM IZY IREO DIA MAHAFORONA HELIUM. NOHO IZANY DIA MISY FIOMBONANA AO. FA SAINGY MIFANALAVITRA BE IO FANANDRAMANA MIKROFIZIKA, IZAY MIKASIIKA NY POTI-JAVATRA VITSIVITSY, IO, SY NY FIOTA FIOMBONANA INDOSTRIALY VAVENTY!!!...

AZO ATAO KOA NY MANOKONA NY LALAO AMINNY SPINS ANNY OVANA. IZANY HOE ASAINA MANDIHY VALSA IZY FA TSY TANGO. IZANY DIA MAMPANDAITRA KOKOA NY FIFANDONANA.

IZAY INDRAY, NIVERINA
INDRAY ILAY TANTARA

MBOLA TSY VITA NY LALAO
RAHA RESAKA FIZIKA
NOKLEARY

METY HISY FAHITAM-
BAOVAO HANOVIA ZAVATRA
ANY AORIANA ANY

VAO MANOMBOKA
FOTSINY NY
TANTARA. SA TSY
IZANY RY
ANSELME?..

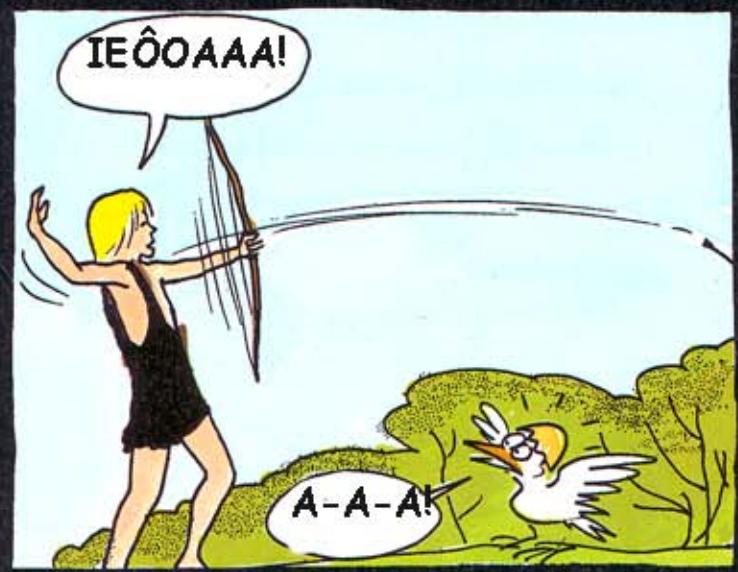

NY NOKLEARY DIA **SADY**
FANANTENANA LEHIBE NO
FAMPITAHORANA
MAMPIHORON-KODITRA
IHANY KOA

AHOANA HOE E?
MIHAINO TSARA ANIE
AHO EI

TAPITRA